

Menn jobber mer og lever kortere

Yrkesdeltagelsen blant kvinner og menn i Norge er høy, og avstanden mellom kvinners og menns yrkesaktivitet er liten sammenlignet med andre europeiske land. Dette skyldes at en større andel norske kvinner jobber mer enn hva som er vanlig ellers i Europa.

Toril Sandnes

Lønnsarbeid er helsebringende, hevder Verdens Helseorganisasjon (WHO) i en rapport om kjønn, helse og arbeid der de omtaler helseeffekter på kvinner og menn i ulike yrker og bransjer (<http://www.who.int/gender/documents/en>). Noe av bakgrunnen for utsagnet er at lønnsarbeid gir struktur i tilværelsen, følelse av tilhørighet og økonomisk selvstendighet. Imidlertid vil helsegevinsten i stor grad være avhengig av de fysiske og organisatoriske arbeidsforholdene man jobber under, samt arbeidsmiljøet.

Mange kvinner i Norge jobber ...

Yrkesdeltagelsen blant kvinner og menn i Norge er høy, og avstanden mellom kvinners og menns yrkesdeltagelse er liten sammenlignet med andre land, noe som skyldes at en større andel norske kvinner jobber sammenlignet med kvinner ellers i Europa. Arbeidsstyrken utgjorde 1 150 000 kvinner og 1 300 000 menn i 2006, ifølge arbeidskraftundersøkelsen (AKU), det vil si 68 prosent av alle kvinner og 75 prosent av alle menn i alderen 15-74 år (se figur 1).

Norge har i tillegg relativt høye fødselstall i den vestlige verden, 1,9 barn per kvinne. Blant annet gjør gode foreldre- og omsorgsordninger og barnehager det enklere å kombinere yrkesaktivitet og barn (Lappegård 2005).

... men nesten halvparten jobber deltid

Det norske arbeidsmarkedet er kjønnsdelt med hensyn til yrkesvalg og sektor. Kvinner jobber ofte i tjenesteytende yrker, pleie- og omsorgsykker, i skolen og i offentlig sektor. Mange menn jobber i privat sektor og har i større grad administrativt og produksjonsrettet arbeid. Det er langt flere kvinner enn menn som jobber deltid. Men noe færre kvinner jobber deltid i dag enn for 15 år siden, og det har vært en liten økning i deltidsandelen for menn. I 1990 jobbet 48 prosent av kvinnene og 9 prosent av mennene deltid, mot henholdsvis 44 og 13 prosent i dag.

Det er ulike mønstre for deltidsarbeidende kvinner og menn. Det er særlig kvinner med flere enn ett barn som arbeider deltid. Kvinnene jobber gjerne tilnærmet full stilling (for eksempel 80 prosent), og oppfatter seg selv som yrkesaktive. Menn arbeider deltid i mer begrensede perioder i livet, og gjerne som et tillegg til studier eller mot slutten av arbeidslivet (Lohne og Næsheim 2003).

Toril Sandnes er rådgiver i Statistisk sentralbyrå. Hun er koordinator for likestillingsstatistikk ved Seksjon for leveårsstatistikk. (toril.sandes@ssb.no)

I denne artikkelen ser vi nærmere på noen likheter og ulikheter mellom kvinner og menn innenfor områdene yrkesdeltagelse, deltid, uførepensjon og helse. Artikkelen bygger på en SSB-rapport som ble publisert høsten 2007 (se neste tekstboks). Rapporten behandler de enkelte temaene langt mer utførlig enn det er plass til her.

Varig uførepensjon vanligst blant kvinner

Det blir stadig flere kvinner og menn som faller utenfor arbeidsmarkedet av helsemessige årsaker, og fra midten av 1990-tallet og fram til i dag har det vært en jevn vekst i antallet mottakere av uføreytelser. Selv om Norge er ett av landene i Europa der kvinner er mest yrkesaktive, og der den faktiske pensjonsalderen er høyest, er Norge også ett av landene i OECD-området med størst andel kvinner og menn utenfor arbeidslivet på grunn av sykdom eller uførhet.

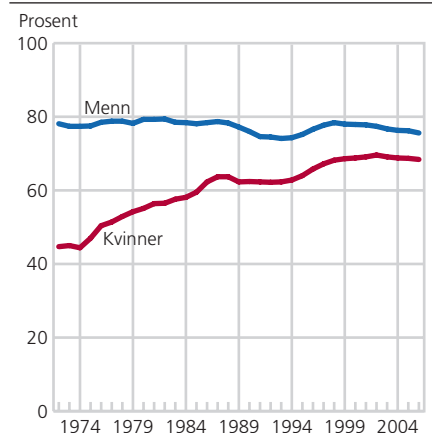
Det er forskjeller mellom kjønnene i årsaker til og grad av uførhet, og det er flest kvinner som mottar varig uførepensjon (se figur 2). Kvinner utgjorde 57 prosent og menn 43 prosent av mottakere av varig uførepensjon i 2006.

Kjønns- og aldersforskjellene blant mottakere av varig uførepensjon har holdt seg på relativt samme nivå i de siste ti årene. Det er flest mottakere av varig uførepensjon i aldersgruppen 60-64 år. Sykdommer i muskel-/skjelettsystemet og bindevev er den viktigste uføreårsaken blant kvinner over 50 år. I de yngste aldersgruppene var flertallet i 2006 menn. I aldersgruppen 18-19 år var det for eksempel om lag 44 prosent kvinner og 56 prosent menn. Psykiske lidelser og atferdsforstyrrelser er den dominerende uføreårsaken blant menn under 40 år.

Kvinner lever lengst ...

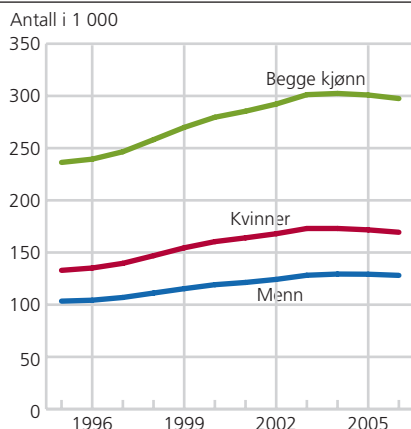
Levealderen i Norge er høy, men ikke like høy for menn som for kvinner. I alle vestlige land er det kvinnene som lever lengst (se figur 3).

Figur 1. Yrkesfrekvens for kvinner og menn. 15-74 år

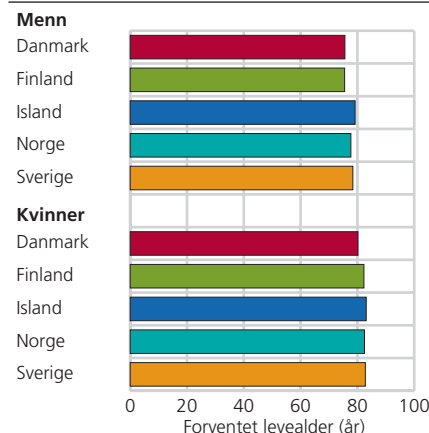
Kilde: Arbeidskraftundersøkelsene (AKU), Statistisk sentralbyrå.

Figur 2. Mottakere av varig uførepensjon, etter kjønn. Antall. 1995-2006

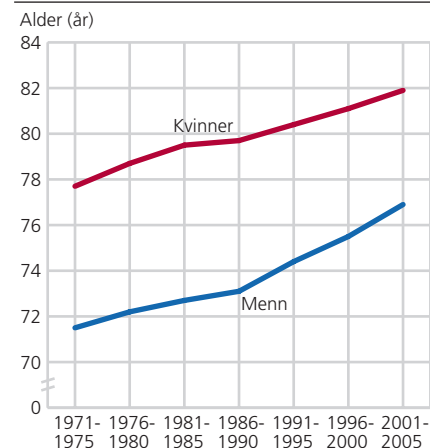
Kilde: www.nav.no (Tall og analyse), Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV). Statistisk årbok 2006, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3. Forventet levealder ved fødsel for de nordiske landene. 2005

Kilde: Nordiske statistikkbyråer. Nordisk statistisk årbok, Danmarks Statistik, <http://www.dst.dk/>.

Figur 4. Forventet levealder fra fødsel. 1971-2005. Menn og kvinner

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

På oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet har Statistisk sentralbyrå (SSB) bidratt med et likestillingsvedlegg til statsbudsjettet for 2007-2008. Dette likestillingsvedlegget er også publisert som en SSB-rapport: http://www.ssb.no/emner/03/02/rapp_200737/. Rapporten består av tre deler. Del 1 belyser forskjeller mellom kvinner og menn innenfor helse og bruk av helsetjenester og uførepensjon. Del 2 ser nærmere på kvinners og menns yrkesdeltagelse, lønn, inntekt, kjønnsforskjeller innenfor makt og politikk samt et kapittel om innvandrerkvinner og menn i Norge. Del 3 består av indikatortabeller som beskriver utvikling i likestilling mellom kvinner og menn på ulike samfunnsområder over tid.

Referanser

Lappegård, Trude (2005): «Fruktbar forskning med kongelig aktualitet», i *Samfunnsspeilet* 2, 2005, Statistisk sentralbyrå, 15-24.

Löhne Y. og H. Næsheim (2003): *Kartlegging av bruken av deltid i arbeidslivet*, Rapporter 2003/22, Statistisk sentralbyrå. (http://www.ssb.no/emner/06/01/rapp_200322/).

I Norge er gjennomsnittlig forventet levealder for ei nyfødt jente og en nyfødt gutt henholdsvis 82,7 og 78,1 år (se figur 4). I de senere årene har menn hatt en sterkere økning i forventet levealder enn kvinner, og gapet mellom kjønnene blir mindre.

... men har flere helseplager enn menn

En høyere andel kvinner enn menn oppgir at de har en varig sykdom, skade eller funksjonshemming. Det er også flere kvinner som sier at helseproblemene påvirker hverdagen. Samtidig er det liten forskjell mellom kvinner og menn i vurdering av egen helse.

Vel 60 prosent av befolkningen har en varig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne. Det er imidlertid langt færre som har sykdom, skade eller funksjonshemming med konsekvenser i hverdagen. Kun 9 prosent av menn og 12 prosent av kvinner sier de har et helseproblem med store konsekvenser i hverdagen. 15 prosent av menn og 23 prosent av kvinner har helseproblemer som påvirker hverdagen i noen grad. Tallene kan tyde på at den største forskjellen mellom kvinner og menn ikke gjelder de mest alvorlige helseproblemene, men at en høyere andel kvinner har vansker som påvirker hverdagen i noen grad. Mens en av fire menn har en sykdom som påvirker hverdagen i noen eller høy grad, gjelder dette en av tre kvinner.

Les mer om likheter og ulikheter mellom kvinner og menn i Rapporter 2007/37 på www.ssb.no: http://www.ssb.no/emner/03/02/rapp_200737/.